

Projektrapport 12/13-10c

Kunstnerisk vejledning og vidensudveksling - *et ULU-projekt.*

Albert Raft Rasmussen, (ARR) **Akademiet** (Københavns akademi for musik, dans og teater)

Peter Danstrup, (PD) **RMC** (Rytmaskonservatorium)

Indhold:

Forløb 1: Benspænd på RMC [uge 6 2013]	side 2
Forløb 2: Ugeprojekt på Akademiet [uge 8 2013]	side 4
Opsamling og evaluering af de 2 forløb	side 5

Kunstnerisk vejledning og vidensudveksling

På baggrund af ULUKonferencen på RMC i november 2012 opstod muligheden for at lave et samarbejde mellem RMC og Akademiet. Ambitionen var at finde ud af om vi kunne få noget ud af at opleve hinandens undervisning, om der findes mere generelle erfaringer på tværs af institutioner og måske også niveauer, som vil være brugbare for begge parter. Herudover ville vi også finde ud af om vi kunne give hinanden helt konkrete ideer til at forbedre vores undervisning og eventuelt drage nogle mere generelle erfaringer ud af at arbejde med inspiration, udfordring mm.

Efter konferencen planlagde vi (ARR og PD) vores fælles forløb og drøftede på et mere overordnet plan hvilke forventninger vi havde, både til de konkrete forløb og til vores fælles erfaringer. Vi fandt hurtigt ud af, at vi havde meget til fælles og at de 2 forløb måtte være velegnede til at sammenligne vores arbejde og muligvis danne grobund for andre forløb længere frem i tid.

Forløb 1: Benspænd på RMC (uge 6, 2013)

Hvad er et Benspænd på RMC?

De studerende på Ba2 M laver en stribe projekter i faget Kunstnerisk Virksomhed (KV). 4 af disse projekter er samlet under navnet 4 flavours, hvor de forskellige grupper af studerende møder 4 ugelange projektforsløb med udmeldte projektrammer i løbet af 4 uger i forårssemestret – i 2013 i ugerne 5, 6, 14 og 22. Ét af disse projektforsløb hedder Benspænd, og her bliver de studerende bedt om at lave et musikalsk selvportræt, men med udgangspunkt i benspænd fra vejleders side. Disse benspænd er individuelle og formuleres på baggrund af, hvad den studerende hidtil har produceret i faget. Normalt udleveres 3-4 benspænd pr studerende, men der er mulighed for at vejlederen tilføjer yderligere benspænd efter *midtvejsafleveringen*. Slutkravet er 5 minutters musik og en 2 sider rapport.

Forløb/ramme:

Forud for forløbet kontaktes de studerende og bliver bedt om at medbringe en eller flere overskrifter til et selvportræt. I den forbindelse bliver de præsenteret for forskellige eksempler på overskrifter. Samtidig bliver de også bedt om at overveje, hvordan de vil løse opgaven teknisk. Vejlederen forbereder sig ved grundigt at gennemgå de filer, der er tilgængelige med hver enkelt studerende, og laver sine benspænd og finder evt. også passager fra rapporterne frem, som kunne anvendes som overskrift.

Mandag, hvor projektet introduceres for hele holdet, indledes med en gennemgang af projektrammen, og slutes af med at vise en række selvportrætter, udført af malere fra 1900-tallet. På den baggrund drøftes ganske kort de forskellige grader af abstraktion, af selvudlevering mm. samt begreber som ærlighed og tydelighed. Derefter vises Lars von Triers film *'De 5 benspænd'* og undervejs udleveres benspændene enkeltvis til de studerende i et tilstødende lokale, således at de studerende ser filmen og enkeltvis trækkes ud til en kort samtale.

Under samtalen bliver præmissen om, at der skal afleveres 2:30 minutters musik til midtvejsafleveringen tirsdag 23:59 præciseret, vejleder og studerende finder en passende overskrift, og benspændene udleveres. Udover de individuelle benspænd er det et fælles benspænd, som alle får: *der skal være en tekst, som står tydeligt frem i sammenhængen med et personligt statement, ærligt og inden for den ramme, vi er enedes om.*

Fredag: Fremlæggelsen foregår på holdet. De studerende fremlægger deres arbejde enkeltvis uden forudgående forklaringer eller oplysninger om benspænd. Umiddelbart efter hver enkelt fremlæggelse giver vejlederen en grafisk gennemgang musikken med kommentarer til form, instrumentation m.m. Gennemgangen er en beskrivelse af musikken og en dokumentation af, hvad der er kommunikeret – ikke en direkte kritik af de enkelte dele. Formålet er at tilbyde den studerende en direkte respons, ikke en rettet opgave med 'rigtigt' og 'forkert'. Herefter kan den studerende selv fortælle om processen (og benspændene f eks) hvorefter holdet kan kommentere på det færdige resultat.

Mandag: Efterfølgende afleverer hver studerende en skriftlig rapport, som følger standarddispositionen for KV, og projektarbejdet godkendes.

Beskrivelse af forløbet Benspænd i uge 6:

ARR er på besøg, PD er vejleder for et hold. PD har ikke arbejdet med holdet før, men har lavet benspænd i 2012 efter samme koncept.

Mandag

Indledningsvis præsenteres ARR for holdet, og det nævnes, at PD/ARR har et forløb sammen, hvor de overværer hinandens undervisning. Det har tilsyneladende ingen betydning for de studerende, de føler sig ikke betragtet eller undersøgt.

Den indledende præsentation af projektrammen og selvportrætterne går ned efter kort tid p. gr. a. tekniske problemer. Ganske som beskrevet i Murphy's lov går ting galt, hvis der er mulighed for det. I dette tilfælde kunne billedprojektionerne ikke gennemføres, men filmfremvisningen kunne heldigvis godt. De studerende blev bedt om at fokusere på, hvordan Jørgen Leth forholdt sig til de forskellige benspænd og hvordan han fik løst dem på en kunstnerisk fantasifuld måde. Efter præsentationen af de første benspænd i filmen gik den individuelle del af processen i gang. Her fulgte ARR med PD ud i det samtalerum, hvor benspændene udleveredes. Der var svingende grader af forberedelse fra de studerendes side. Enkelte havde rent faktisk overskrifter med, andre havde ikke forstået det.

Efter 2 timers intro inkl. film går de studerende i gang med arbejdet, i første omgang frem til midtvejsafleveringen tirsdag midnat. Denne del af projektet laver PD alene, men holder ARR orienteret via Dropbox.

Onsdag

Alle afleverer, men det er ikke alle, der er på rette spor. De får enten nye benspænd eller bliver ledt tilbage på sporet.

Fredag

Fremlæggelsen forløber som den skal. Efter hver fremlæggelse går PD til tavlen og giver en grafisk gengivelse af hvert enkelt nummer. Der lægges vægt på den positive tilbagemelding – og langt de fleste af projekterne har da også en god kvalitet. Den efterfølgende diskussion/kritik fra holdet skrives ned af PD og grafik og kommentarer uploades til den studerendes mappe i brugerrummet. Af de emner, der er naturlige at tage op er: at arbejde under tidspres, at arbejde efter dogmeagtige retningslinjer, om noget er et ægte udtryk for den pågældende person, om hvad der har været nyt, hvad der har været provokerende, om hvad inspiration er, om man kunne høre det personlige statement, om hvad man forstår ved 'tydeligt'.

Efterfølgende drøfter PD og ARR forløbet både hvad angår projektets muligheder og svagheder, om afviklingen, om resultaterne, de studerendes attitude, om fremlæggelse under tidspres (ca. 20 minutter til hver) – og endelig om hvordan vi kommer videre i det fælles projekt.

Forløb 2: Ugeforløb på Akademiet (uge 8 2013).

Hvad er et ugeforløb på Akademiet?

De studerende på Akademiet har på samme måde som på RMC tidligere gennemført en række projekforløb med skiftende vejledere, men de fleste af dem har været af kortere varighed. Ugeforløbene opfattes derfor som projekter, hvor de studerende kan gå mere i dybden med tingene. Derudover arbejdes der i grupper på 3 med den stillede opgave, og gruppernes sammensætning skifter. Temaerne for projekterne bestemmes af læreren, i hvert fald i dette tilfælde: **melodik**. Endelig skal projekterne fremlægges for den samlede gruppe af studerende og skal være i digitalt format. Der er ingen krav om længde eller skriftlighed efterfølgende.

Forløb/ramme:

Emne og forløb introduceres af ARR tirsdag i uge 8. Vejlederen giver eksempler på, hvordan andre har arbejdet med lignende tematik, og angiver efterfølgende, hvem der er på hold sammen. Mens de studerende arbejder besøger vejlederen dem og følger processen løbende. Forløbet er også præget af, at de studerende går på en heldagsskole, hvor der også er andre fag i løbet af ugen.

Beskrivelse af forløbet Fokus på melodi i uge 8:

Tirsdag: Holdet samles omkring læreren, som overordnet fortæller om forløbets overskrift og ramme. Heller ikke disse studerende virker påvirkede af PDs tilstedeværelse og rolle i forløbet. ARR fortæller om begrebet 'melodik', som man ikke har arbejdet specifikt med tidligere. Der skal ikke tænkes i harmonier, men lade melodiske forløb skabe harmonikken, med det formål at komme et andet sted hen, end man er vant til. Der spilles musikeksempler og vises også YouTubeclip, med Bach som første eksempel på grundig bearbejdelse af melodik, grafisk tydeliggjort i videoclippet. Det understreges, at melodier kan køre samtidigt eller forskudt, i forskellige tempi så de danner et fletværk. Der spilles også andre eksempler fra rockmusikken, og de studerende kommenterer eksemplerne og kommer med forslag til definitioner. Kunne man kalde det riffs? Hvordan bryder man en akkord (arpeggio) så det alligevel opfylder kravet om melodik? Der kommer mange forskellige forslag fra ARR: flow-writing, dogmer (brug kun et begrænset antal toner) 12-tonekæder, kun særlige intervaller. Efter introduktionen sendes de ud med en opfordring om at arbejde intenst med melodierne, lave fletværk, og så vidt muligt undgå at bruge (vertikale) harmonier.

Fredag: Fremlæggelsen lægges i ramme fra start: der lyttes, hvorefter gruppen fortæller om processen, efterfulgt af kritik fra hele holdet. Der bliver talt om fremadrettet kritik, om at fange mulighederne i det der er lagt frem. Negativ kritik skal formuleres med et klart 'jeg synes'. 5 grupper fremlagde deres numre, læreren er mindre inde i billedet, fordi de studerende selv er meget ivrige til at forklare og diskutere. De emner der bliver berørt er: noget bør beskæres, ting kan blive for lange og/eller føles for lange, tekster kan blive for kryptiske og uforståelige, dybde i lydbilledet, manglende spænding, plads til at arbejde med små detaljer, melodi behøver ikke nødvendigvis være i vokalsporet, for mange melodilinjer kan spærre for overblikket, om at arbejde mere med melodien før man går videre i produktionen, om at fjolle for meget og komme tilbage på et spor.

Afslutningsvis gennemlyttede man alle 5 melodier uden kommentarer.

Efterfølgende drøfter PD og ARR igen de 2 forløb og bliver enige om, hvad der skal ske videre frem i forløbet. PD skriver en rapport som oplæg til et efterfølgende møde, hvor rapporten og relevante emner tages op igen til en afsluttende evaluering.

Opsamling og evaluering af de 2 forløb

Ligheder og forskelle

Vi har valgt at lave 2 forløb, som minder så meget som muligt om hinanden, for bedre at kunne sammenligne vores metoder, vores elevpotentiale, vores udfordringer og derudfra forhåbentlig drage nogle mere generelle betragtninger og konklusioner. Omstændighederne var til stede, og det var heldigt at vi kunne afvikle vores forløb inden for et kort tidsinterval, kun afbrudt af en vinterferie. Det betød at vi havde de 2 forløb ganske friske i erindringen.

Det var også en stor fordel, at de 2 studieforløb havde så meget til fælles: projektarbejde, dogmebaseret metode, og næsten samme længde på de 2 forløb. Forskellene var der naturligvis: på RMC arbejdedes der individuelt, på Akademiet i mindre grupper. På RMC må den enkelte selv komponere og producere, på akademiet skal ideerne skabes og gennemføres i fællesskab. På RMC er der ikke andre fag i forløbet, på Akademiet fortsætter skemaet, og det forventes også at man er på skolen hver dag mellem 9 og 15. Køns sammensætningen var også anderledes: på RMC var det kun drenge, på Akademiet var der flest piger. Der var muligvis også en vis niveauforskel, men den var knap så fremtrædende og virker ret irrelevant i denne sammenhæng.

Hvor blev konflikterne af?

Det var tankevækkende, at vi efter begge forløb sad tilbage med en del spørgsmål. Begge projekter var prægede af ret stramme, måske endda provokerende, rammer og dogmer som sagtens kunne have skabt modstand. Men det var ikke tilfældet. Vi havde ikke ligefrem tilstræbt kriser og uenigheder, men det var påfaldende, hvor gnidningsløst det hele foregik. Vi havde måske endda forventet at nogle havde slået sig i tøjret enten ved projektpræsentationen eller ved den afsluttende fremlæggelse. Måske er vores måde at reagere på de enkelte produktioner ikke skarp nok. Måske spiller tidsrammen ind: vi har ikke tid nok til at gå i dybden.

Vi beder om mangfoldighed, men får konformitet.

Vi drøftede også i hvor høj grad den måde vi lægger vores forventninger frem til de produktioner, der skal laves, afsmitter de resultater, vi får ind. Vi lagde ikke skjul på, at vi ønsker dem ud af deres komfort zone, at gøre dem nysgerrige efter at prøve deres grænser af. Men ingen af de indleverede produktioner var iøjnefaldende på den måde. De fleste gav udtryk for, at de havde arbejdet med noget nyt, men samlet set var resultaterne ret 'midtsøgende'. Hvad enten vi kunne lægge flere nye bånd ind eller påvirke direkte under processen ude i grupperne, så fik vi ikke skabt de grænsesprængende rammer, vi fiskede efter. Vi fik ikke klare beviser for, at det kan lade sig gøre, via dogmer, at åbne nye muligheder. Men vi har diskuteret, hvor hensigtsmæssigt det er at lægge klare spor ud, at komme med ekstreme eksempler og bagefter som vejleder forvente, at responsen bliver derefter. Er det i orden, at vi som vejledere lægger op til at der brydes radikalt med det, de studerende/eleverne laver normalt? Eller bruger vi vores studerende som budbringere af vores egne præferencer?

Hvordan kommunikerer vi et mål? (Tydelighed/utydelighed)

Det leder direkte over i en diskussion om, hvordan vi formulerer og kommunikerer et mål i kunstneriske projektføløb. Er vi for tydelige – og dermed skaber en oplevelse af, at den kreative løsning i dette tilfælde ikke må læne sig for meget op af de eksempler, der fremlægges under projektpresentationen? Ville en mere åben, bredt formuleret ramme skabe flere forskellige resultater? Er uddannelsesmiljøerne med til at skabe en norm for de rammer, man skal udtrykke sig inden for?

Hvilke rammer skaber kreativitet?

Det kan være svært at vurdere og beskrive kreativitet. For de studerende, hvor det skabende arbejde i høj grad er forbundet med at arbejde i programmer, som skaber ret firkantede resultater, og hvor musikken ofte bliver til farvede blokke på en tidslinje (i Logic, Garageband osv.) er det tydeligvis svært at komme videre. Selv hvor man via benspænd forhindrer at der spilles på sit hovedinstrumentet, eller forbydes brug af sequenceprogrammer, falder det færdige resultat i mange tilfælde ret forudsigeligt ud. På den anden side var det ikke uinteressante produktioner, vi fik præsenteret. Kreativitet er svært at måle, men man opdager den som oftest, når man oplever den.

Hvordan giver vi feedback? Hvordan får vi dem til at se på egen proces?

Vores undervisningsform er i grove træk at lægge nogle rammer ud, som udfordrer de studerendes kreativitet, samt at vi derefter giver feedback både på produkt og proces. I begge tilfælde er vores arbejdsvilkår præget af snævre tidsrammer, og det giver store udfordringer. Vi skal give brugbar feedback på en klar og overbevisende måde inden for en afmålt tidsramme umiddelbart efter vi hører resultatet. Vi skal være i stand til at trække generelle tendenser ud af et produkt og hæve kritikken op på et mere almengyldigt plan og samtidig tage hensyn til det enkelte projekts særlige karakter. I RMC-forløbet havde PD valgt at lave en 'læsning' af produktet ved at lave en grafisk gennemgang af det enkelte stykke. Denne form for feedback er inspireret af feedbackforløb som de kendes fra Filmskolen. Udgangspunktet er respekt for det indleverede og den studerende, og det kommer til udtryk ved at der sjældent udtales direkte, korrigerende kritik. Den er snarere indirekte: dette er hvad jeg oplever, dette er hvad du/værket kommunikerer til mig. Det du ikke hører jeg nævner, er ikke kommet frem – underforstået: hvis ikke jeg kan få øje på dogmerne, er det fordi de ikke er tydelige. Efterfølgende diskuterer hele holdet produktet, og her kommer den mere direkte kritik frem.

I Akademi-forløbet blev der lagt rammer/opsat normer for tilbagemeldinger.

Kritikken skal være fremadrettet, og holdets evaluering af det enkelte værk fyldte tidsmæssigt mere end på RMC.

Måske ser vi den største forskel på både projektføløb og institutionskulturer her.

Opbygningen af et frugtbart kritikrum er altafgørende for at læringsprocessen drives fremad. Den lærerstyrede feedback – hvor læreren sidder med de rigtige svar – er ikke til stede i nogen af projekterne. Ikke fordi vejlederen ikke har noget på hjerte, men fordi vi tydeligvis ikke ønsker at være så kategoriske. Vi arbejder uden facitliste. Den kollektive feedback fra et helt hold kan i mange tilfælde fremstå mere rodet og konfliktsky, medmindre *kritikulturen* er veludviklet. Ikke desto mindre praktiserede vi en blanding af de 2 modeller, og kunne holde resultatet op mod den ramme, som var udstukket.

Den næsten klassiske sondring mellem proces og produkt kom også, helt naturligt, op i denne sammenhæng. Som oftest, når de studerende bliver presset både ud i kanten af deres arbejdsfelt og tidsmæssigt, sænker der sig en konsensus om, at så må det være processen, der er vigtig. Det kan afføde en uheldig frasigen sig det faktiske resultat.

Det er måske vigtigt – for nu at citere fra filmen 'De 5 Benspænd' – at det også er en del af kunstnerisk arbejde at lave noget lort. For hvorfor er det noget lort? Udelukkende fordi du ikke synes, du havde tid nok? Bliver et produkt bedre af at have ubegrænset tid til rådighed? Osv. Denne diskussion kom faktisk frem i begge forløb. Og den er vigtig! Også set i forhold til hvordan vi som vejledere oplever at give feedback under tidspres. Er der i virkeligheden 2 læringsprocesser her: de studerendes og vejlederens? Og arbejder vi på næsten ens præmisser?

Tage udgangspunkt i en ting og gøre den generel

Disse projekter, som forsøger at skabe nye arbejdsvilkår og betingelser for kreativitet, er velegnede til at drage typiske ting frem fra produkterne og gøre dem til generelle iagttagelser. For vi støder på problemstillinger, som i denne specielle sammenhæng pludselig træder frem som karakteristiske. Et eksempel kunne være *gentagelsen*. Når vi skubber de studerende ud af deres komfort zone bliver dette musikalske grundfænomen - gentagelsen - pludselig mere iøjnefaldende. Hvad enten den studerende har arbejdet sig frem til et specielt udtryk, som så gentages i det uendelige, eller oplever at være ude på så dybt vand, at ingen af de greb, man normalt benytter sig af uden videre kan overføres til den nye produktion, så giver dette projektforsøg rigtig gode muligheder for at kigge nærmere på gængse musikalske fænomener, i dette tilfælde gentagelsen. En gentagelse kan både forstærke og fortærskede et musikalsk budskab. Og udgøre et glimrende afsæt til at betragte dette fænomen ud fra en ny vinkel. Er musik uden gentagelser mere interessant end musik med mange? Er arbejdet med at ændre det gentagne i stadig mere raffinerede, små versioner en interessant måde at arbejde med musik på? Er gentagelsen i musik anderledes end gentagelsen andre steder i den verden, vi omgives af?

En diskussion om identitet

Et andet interessant, men også farvet fænomen er begrebet identitet. Disse projekter er velegnede til at tage en diskussion om den enkeltes personlige udtryk og gennemslagskraft. Netop fordi vi presser dem – og RMCprojektets titel peger direkte på det – bliver problemstillingen interessant. *Var det et musikalsk selvportræt? Kunne I andre genkende ham/hende? Kan du udtrykke din egen musikalske/kunstneriske identitet inden for rammer, du ikke selv definerer, f.eks. uden at bruge harmonier i gængs forstand? Bliver identiteten måske ligefrem tydeligere? Og hvorfor?* Lige med dette emne oplever man som vejleder at kunstnerisk vejledning kommer meget tæt på den enkelte. Vi er langt væk fra 'rigtigt/forkert', der ellers kunne være et område, hvor den typiske musikunderviser træder i karakter. Og i og med at der ikke er nogen rigtig eller forkert identitet, kan vi kun tale om det, vi oplever – men det er ikke det samme som, at vi som vejledere må melde pas. Vi kan ved at diskutere styrken i produktet pege på de områder, som styrker det personlige udtryk – og på dem, som slører dem. Vi kan pege på kunstnere, som arbejder indædt på deres identitet, enten ved at fastholde den eller konstant ændre den. Vi kan tale om hvad der i det hele taget gør, at vi spidser ører og lytter. Vi kan drøfte om identitet pr definition altid er unik, eller om der er almene erfaringer i dette – og tage den videre til vores forhold til tradition og kultur.

På mange måder er disse problemstillinger noget, som hver enkelt underviser møder løbende i sit arbejde. Det vi har oplevet i dette samarbejdsforløb er, at problemstillingerne træder tydeligere frem, når vi arbejder sammen, kigger på

hinandens arbejdsforløb og -forhold og efterfølgende beskriver, hvad vi har oplevet undervejs. Vi er blevet klogere på os selv og hinanden. Vi har talt åbent om vores udfordringer, og vi er blevet beriget af dette møde.

Vi har været tæt sammen om 2 forløb, som har haft meget til fælles. Det har været projektets styrke. Vi har let kunnet finde fælles problemstillinger og set dem folde sig ud i praksis. Herfra er der flere muligheder: grave dybere ned, bytte hold, finde helt andre projektførere, lave fælles forløb....

Peter Danstrup, 15/4 2013